

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 9. februarija 1856.

Tudi topir je kmetijstvu koristna žival *).

Ne manjka se ljudi, kateri topirje (Fledermäuse) sovražijo zato, ker nič družega od njih ne vejo, kakor da so gerda žival. Drugač bi pa morebiti od njih mislili, ako bi vedili, da topir, ki v mraku in ponoči okoli leta, se edino le od škodljivih ponočnih mergoljincev, červov in kebrov živi.

Le mravljinčar (Ziegenmelker, Nachtschwalbe **) in krota opravljata človeku ponoči ravno tisto dobro službo, kakor topir, ktereга nobena druga žival ne prekosí v pridnosti, s katero pobira ponočne škodljive merčese. Ko so se že vsi drugi červojedni ptiči spat spravili, začnejo še le ti okoli letat in si hrane (živeža) iskat, zakaj kakor so med metulji, červi, komarji, in keabri podnevnjaki, tako so tudi ponočnjaki, kateri ponoči škodo delajo drevju in drugemu rastlinju. Mravljinčarjev pa je malo, in krote se plazijo le bolj po tleh. Topirji pa švigajo povsod sem ter tje in si lovijo mergoljincev za živež.

Iz vsega tega pač vsak lahko zapopade, kako škoda je ubijati topirje, kateri poberajo škodljivo žival in jo pokončujejo.

Naj bi vladarstva tiste postave, ktere veljajo za ohranjenje ptičev, kadar valé, tudi razširile čez topirje, kateri so tako koristni človeku kakor ptiči. Prof. dr. Kolenati.

Od mlinov na sapo, pa še nekaj družega.

V 9. listu „Novic“ sem bral sostavek verlega gospoda Križnogorskega iz loške doline, v katerem priporoča, naj bi se sem ter tje po višjih homcih tudi na Notrajnskem mlini na sapo napravili, češ, da bi taki mlini bili Ložanom v veliko korist posebno takrat, kadar jim silna povodinj pol fare, včasih še več, z mlini vred zagerne.

Res je, da imajo mlinov na sapo v več krajih prav veliko, kakor na Luneburškem, Magdeburskem itd., posebno blizo Labe so homci s takimi mlini tako obsejani, da se jih samo na Luneburškem blizo sto našteje. To pač očitno spričuje njih koristnost.

Bi bili pa taki mlini na Notrajnskem tudi za terpež? Gosp. Križnogorski sam dobro vé, kako neizrečeno tu burja razsaja, kako podira nar močnejše bukve po Javorniku in drugod, kako terga in odkriva poslopja in koliko druge škode seljanom prizadeva. Ali bo pač prizanašala mlinom

*) Iz časnika moravske gospodarske družbe in na prošnjo gosp. pisatelja, naj bi vse vredništva kmetijskih časnikov ta spis v svoje liste vzele.

**) Mravljinčar (podhujka) je pikčasta ponočna vlastovca, ktera v mraku in ponoči, posebno rada kadar luna sije, okoli leta in mergoljince, mravlje in druge merčese pobira. Pravijo ji tudi kôzomovzec, po nemško Ziegenmelker, zato ker priletí ponoči tndi v hlev, da si tam išče mergoljincev. Al kaj so ti koristni živalici koj natvezli vražni ljudje? Kaj družega, kakor to, kar imé njeno spričuje, da namreč kozam in kravam mleko iz vimena popiva! Kaj pa je nasledek tacega napčnega zapopadka? Kaj nek družega, kakor: „ubite jo, ubite, nesramno tatíco!“ In tako se ravno nasprotno godí: namesto da bi se varovali mravljinčarji in topirji, se pa pobijajo! Kamor koli se pač oberremo, povsod si blagomislečemu človeku razodeva silna potreba pravega natoroznanskega podučjenja. Vred.

na sapo? Težko da. Naj, na pr., postavi Danec svoj mlin na Devin, Jezerec na Stražišče, Podcerkljan na Ulako, Nadlesčan na Hrib, — burja bo jela bučati in mlin bo tresila ob tla, da se bo zdrobil na majhne kosce.

Namen teh verstie pa ni, da bi poderale blago misel gosp. Križnogorskega; le opomniti sem hotel protivnice burje, ktera bi na Notrajnskem utegnila vžugati mline na sapo.

Pri ti priliki pa se ne morem zderžati, da bi Ložanom prav živo ne svetoval, posebno Dancom, Podcerkljanom, Nadlesčanom in Pudobcom, odtok vodá trebiti kolikor je le moč; posebno tiste jarke in žoltna, blizo danske vasí, kamor se voda iz cele fare steka. Dragi vaščani! poprimite se tega trebljenja; z zedinjenim delom boste dokaj opravili, in voda, ktera vam tako pogostoma mline, polje in loge zaliva, vam gotovo ne bo toliko škode prizadevala kakor do zdaj. Še je čas, — en mesec in še več, se vam ni treba na poljedelstvo ozirati. Vaščani štirih vasí, stopite skupaj in prevdarite to važno reč, ktero vam vaš nekdanji sosed priporoča. Stopite skupej in lotite se dela. Idite v Retije naj prej, preglejte in iztrebite ondašnje jarke in požeravnike, potem v Strugo poleg ternjenih njiv, v Lepi Dol in njegovo okolico. V Terznah boste veliko požeravnikov dobili, naj večjega pri cerkvenih njivah, kateri je pa večidel z blatom in mnogo šaro zasut, tako, da prav po malem vodo požira; od tukaj idite v Bodgaje, tukaj boste naj več opravili, če boste žoltna odmašili kakor gré, posebno pa, če napravite prekop, po katerem bo voda ob povodnji v Golobino nagleje odtekala, pa tudi Golobino morate bolj raztrebiti, da bode vodo urniše požirala. Pa ne samo okoli Dan bi bilo trebljenje vodotokov jako važno delo, ampak tudi Oberh v jezeru bi se mogel raztrebiti, da bi voda iz danske okolice beržej odtekala.

Da bi v tem kraju veter pri drevju veliko škodo napravljaj, kakor častiti gosp. dopisnik piše, nemorem lahko zapopasti, ker reja drevja — jez mislim sadnega — v loški dolini ni skor vredna, da bi jo v misel jemal. Vse sadne drevesa, ki se tukaj nahajajo, so češplje in pa ovsenice (drobnice), sem pa tam kakošna nežlahna jablana. Tu in tam se pač, toda le prav poredkoma, narajma kak sadjorejec, kateri ima veselje do sadja in se tudi ž njim po malem pečá; pa kaj mu pomaga, čeravno kako tepko, hruško ali jabelko tudi vcepi, ker mu jo, preden zreli sad donese, že tatje otresejo, in je njegov dobiček le žalost in jeza! Dokler se ne bojo vsi gospodarji sadjoreje v tem kraju poprijeli, bojo sadunosne samice zmiraj izpostavljene tatinstvu.

Ložan.

Gospodarske stvari.

(Kis (jesih) iz gnjilega sadja). Malo hiš je po kmetih, da bi ne imele kaj sadja čez zimo. Med sadjem je pa zmiraj tudi kaj gnjilega ali nagnjitega. Tako sadje naj se nabira skozi celo zimo v odpertem pa tako terdnem sodcu, da ne puša vode; sodec ta naj se postavi v klet (kelder), kjer je tako gorko, da sadje ne zmerzne, kar bi bilo za napravljanje kisa škodljivo. Zraven gnjilega sadja naj se mečejo v ta sodec vse lupine ali kar koli ostaja od sadja.